

Bilaga

I denna bilaga beskriver vi källor, uträkningar och beslut om tröskelvärden kopplade till de tre indikatorer som ligger till grund för sårbarhetsanalysen rörande import och export. Vi diskuterar också hur studiens resultat kan påverkas till följd av brister i datan, framför allt rörande inhemsk produktion.

Kinas andel av Sveriges tillgång/export (IM.1/EX.1)

- Uträkningen baseras på handelsdata från SCB. I analysen av importsårbarhet ingår även data rörande inhemsk produktion från SCB. Uppgifter om inhemsk produktion är endast tillgängliga enligt den kombinerade nomenklaturen (KN) och har därför omvandlats till SITC, som vi använder oss av i denna studie.
- Vi antar att en omdirigering av handeln kan bli svår inom varukategorier där Kina står för mer än ett tröskelvärde på 20 procent av Sveriges export eller totala tillgång. När Kinas andel understiger denna nivå finns skäl att anta att svenska företag har god tillgång till alternativa marknader och leverantörer genom de etablerade handelsrelationer som täcker de övriga 80 procenten av handeln. Vid högre nivåer antar vi att risken är större att Sverige saknar tillräckliga handelskontakter och logistiska strukturer för en snabb omställning.
- På importsidan (IM.1) uppfyller 348 varukategorier detta tröskelvärde.
- På exportsidan (EX.1) uppfyller 100 varukategorier detta tröskelvärde.

Kinas andel av den globala import-/exportmarknaden (IM.2/EX.2)

- Uträkningen baseras på handelsdata från UN Comtrade.
- Vi antar att en omdirigering av handel skulle bli svårare inom varukategorier där Kina står för mer än ett tröskelvärde på 50 procent av marknaden. I konkurrensrättsliga sammanhang indikerar en andel över 50 procent ofta en stark marknadsdominans.¹ En så stor andel av marknaden kan ge ett företag möjligheter att påverka priser, kontrollera tillgången på varor eller tjänster och utgöra ett hinder för nya aktörer att komma in på marknaden. På ett liknande sätt antar vi att Sveriges alternativ vid ett handelsavbrott skulle vara begränsade i fall där Kina står för mer än hälften av marknaden.
- På importsidan (IM.2) uppfyller 329 varukategorier detta tröskelvärde.
- På exportsidan (EX.2) uppfyller 73 varukategorier detta tröskelvärde.

Herfindahl–Hirschman-index (IM.3/EX.3)

- Uträkningen baseras på handelsdata från UN Comtrade.
- HHI används för att mäta marknadskoncentration, det vill säga om handeln på marknaden är utspridd mellan många aktörer eller domineras av några få. I vår studie, som rör internationell handel mellan länder, beräknas HHI genom att ta varje lands andel av den globala exporten/importen inom en varukategori, omvandla dem till decimalform, kvadrera dem och slutligen summera dem enligt nedanstående formel. Ett värde nära 0 indikerar att marknaden för varugruppen är väldiversifierad, medan ett värde nära 1 tyder på att få länder dominerar handeln.

$$HHI = s_1^2 + s_2^2 + s_3^2 + \dots + s_n^2$$

där s är marknadsandelen för varje land.

- I EU:s uppdaterade metod används 0,4 som gräns för att bedöma importsårbarhet, vilket kan sägas motsvara en situation där marknaden domineras av ungefär 2,5 stora exportörer eller importörer.² En så hög koncentration innebär att en omställning vid handelsavbrott sannolikt blir mycket svår. I vår studie har vi satt tröskelvärde lägre, vid 0,2, vilket motsvarar en situation där cirka fem stora aktörer dominerar handeln. Detta speglar en hög, men inte extrem, marknadskoncentration där omställningsmöjligheterna antas vara begränsade.
- På importsidan (IM.3) uppfyller 967 varukategorier detta tröskelvärde.
- På exportsidan (EX.3) uppfyller 321 varukategorier detta tröskelvärde.

Ofullständiga handelsdata

De handelsdata från UN Comtrade vi använt är inte fullständiga. Det saknas uppgifter från några få länder under 2023, varav några av de största ekonomierna är Sydkorea och Vietnam. Vi har använt dessa globala handelsdata för att räkna ut globala mått för marknadskoncentration (IM.3/EX.3) och Kinas andel av världens export respektive import (IM.2/EX.2). Dessa mått, som påverkar uträkningarna av export- och importsårbarhet, kan därför ha vissa begränsningar till följd av den saknade datan. Vi bedömer dock att detta endast har en marginell effekt på resultaten, eftersom i princip hela världens länder ingår i datan. Det första måttet – Kinas andel av Sveriges handel (IM.1/EX.1) – påverkas inte av detta problem.

Imputering av data över inhemsk produktion

Vi använder uppgifter om Sveriges inhemska produktion i uträkningen av Kinas andel av Sveriges tillgång (IM.1). Många uppgifter i 2023 års data är konfidentiella för att förhindra att information om enskilda företag kan utläsas. För 2022 och 2021 finns emellertid betydligt fler uppgifter rapporterade, vilket beror på att SCB publicerar vissa värden först efter att de inhämtat samtycke från företagen vars information skulle kunna röjas. För att fylla luckorna i 2023 års data har vi imputerat värden från i första hand 2022 och i andra hand 2021 års data där sådana uppgifter finns tillgängliga. Detta medför två potentiella brister.

För det första är uppgifter om inhemsk produktion klassificerade enligt den kombinerade nomenklaturen (KN), ett system som har genomgått vissa justeringar mellan 2021 och 2023. I 2023 års klassificering finns exempelvis drygt 300 fler varukoder än för 2021, till synes till följd av att vissa produktkoder från 2021 har delats upp i mer detaljerade undergrupper. Vid imputeringen innebär detta att vissa uppgifter från 2022 och 2021 inte kan sorteras in på exakt samma detaljnivå som 2023 års data. Denna skillnad avhjälpas dock till stor del vid omvandlingen till SITC-klassificeringen (se nedan), eftersom de flesta av de berörda KN-koderna lär insorteras under samma SITC-kod. Detta beror på att KN, med över 10 000 varukoder, är ett betydligt mer detaljerat system än SITC som har 2 975 koder.

För det andra saknas uppgifter för vissa varukoder även efter imputeringen. Av de 10 942 KN-koderna finns det för 570 koder inga redovisade värden för något av åren 2023, 2022 eller 2021. I dessa fall har vi ersatt uppgifterna med noll. Detta innebär att studien i vissa fall kan överskatta Sveriges sårbarhet, eftersom en lägre inhemsk produktion indikerar en högre sårbarhet. Eftersom de berörda koderna endast utgör runt fem procent av det totala antalet KN-koder bedömer vi dock att påverkan på resultaten är begränsad.

Omvandling av data över inhemsk produktion

Med hjälp av SCB:s konverteringstabeller har vi omvandlat uppgifter om inhemsk produktion från KN till SITC-klassificeringen. Eftersom systemen inte är fullt ut jämförbara måste vi räkna med att vissa avvikelser kan uppstå i uträkningarna som ett resultat av detta.

Därutöver saknar ett mindre antal KN-koder helt en motsvarighet i SITC enligt SCB:s tabeller. Detta problem rör koder som börjar med 98 och 99, vilka avser "hela industrianläggningar" och "särskilda varurörelser".

Referenser

- 1 Kupcik, Jan, "AKZO presumption of dominance: Time to abandon?", Competition Forum, 2021-08-05, <https://competition-forum.com/akzo-presumption-of-dominance-time-to-abandon/>.
- 2 Arjona, Román, William Connell & Cristina Herghelegiu, "An enhanced methodology to monitor the EU's strategic dependencies and vulnerabilities", Working Paper No. 14, European Commission, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2873/768035>.